

PREDLOG IZBOLJŠAV SISTEMA ŠTUDENTSKEGA DELA

**Rovan Mateja
Milošević Vesna
Česnik Sebastjan
Pavlič Tomo
Šraj Peter**

Januar 2010

VSEBINA

1.	UVOD.....	3
2.	PREDSTAVITEV UREDITVE ŠTUDENTSKEGA DELA IN MALEGA DELA	5
3.	ZAKAJ NE MALO DELO ZA DELO ŠTUDENTOV	7
4.	PODROČJA IZBOLJŠAV SISTEMA ŠTUDENTSKEGA DELA.....	8
	4.1 Dvig standardov delovanja»AGENCIJ ZA ZAČASNA DELA«.....	8
	4.2 Dolžnost varovanja iskalcev del pred plačilno nedisciplino delodajalcev s strani agencij za začasna dela	8
	4.3 Povečan nadzor	10
	4.4 Spodbude za zaposlovanje mladih diplomantov	11
	4.5 Vplačevanje v osebni pokojninski varčevalni račun in pravica do odkupa delovne dobe	12
	4.6 Pomen priznavanja neformalno pridobljenih izkušenj	13
	4.7 Vseživljenjska karierna orientacija – VKO	14
5.	OMEJITVE SISTEMA ŠTUDENTSKEGA DELA.....	15
6.	MALO DELO	15
7.	PRILOGE.....	16

PREDLOG IZBOLJŠAV SISTEMA ŠTUDENTSKEGA DELA

1. UVOD

Ocena minimalnih mesečnih življenjskih stroškov za leto 2009 je **562,07€**. Študent potrebuje ob osnovnih sredstvih za preživetje še sredstva za študij (literatura, vpisni stroški, morebitna šolnina, bivanje in prevoz). Študent ima za financiranje študija več možnosti; med najpogostejšimi sta finančni prispevek staršev in študentsko delo, sledijo štipendije, v zadnjem času so aktualna tudi posojila za študij.

Povprečna višina državne štipendije je leta 2008 znašala **174, 84 €¹**. **Od 114.391 vpisanih študentov, jih je štipendijo prejelo 24.588**, ali **21,49 %**. To pomeni, da je **štipendijo prejel približno vsak peti študent**.

Študentsko delo v takšni situaciji predstavlja socialni korektiv, je priložnostno in zagotavlja študentom sofinanciranje njihovega študija oziroma življenjskih stroškov.

Obseg študentskega dela v državah EU v zadnjih letih narašča². V Nemčiji dela 68% študentske populacije, v Avstriji 66%, na Danskem pa kar 75%. V sosednji Avstriji se je od leta 2001, ko so bile uvedene šolnine, obseg študentskega dela povečal za 35%, od vseh študentov, ki delajo, jih 35% opravi do 35 ur dela tedensko, **12% pa jih mora delati še več**.

V Sloveniji je študentsko delo v letu 2009 obsegalo 2,8 odstotka delovno aktivne populacije³. Podatki pa kažejo, da je študentsko delo od leta 2004 upadlo, v realnih cenah za 30 %.

¹ http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=2824, 17.12.2009.

² Bologna With Student Eyes, Bologna Analysis 2005. Bergen: The National Unions of Students in Europe.

http://www.esib.org/documents/publications/official_publications/Bologna-With-Student-Eyes_2005.pdf

³ Ignjatović Mirosljub, Trbanc Martina. 2009. *Zaposlovanje in brezposelnost mladih: aktivni, fleksibilni in prilagodljivi*, v: *MED OTROŠTVOM IN ODRASLOSTJO Analiza položaja mladih v Sloveniji*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport - Urad za mladino in Inštitut RS za socialno varstvo;

http://www.ursm.gov.si/fileadmin/ursm.gov.si/pageuploads/pdf/PDF_verzija_Med-otrosvom-in-odraslostjo.pdf

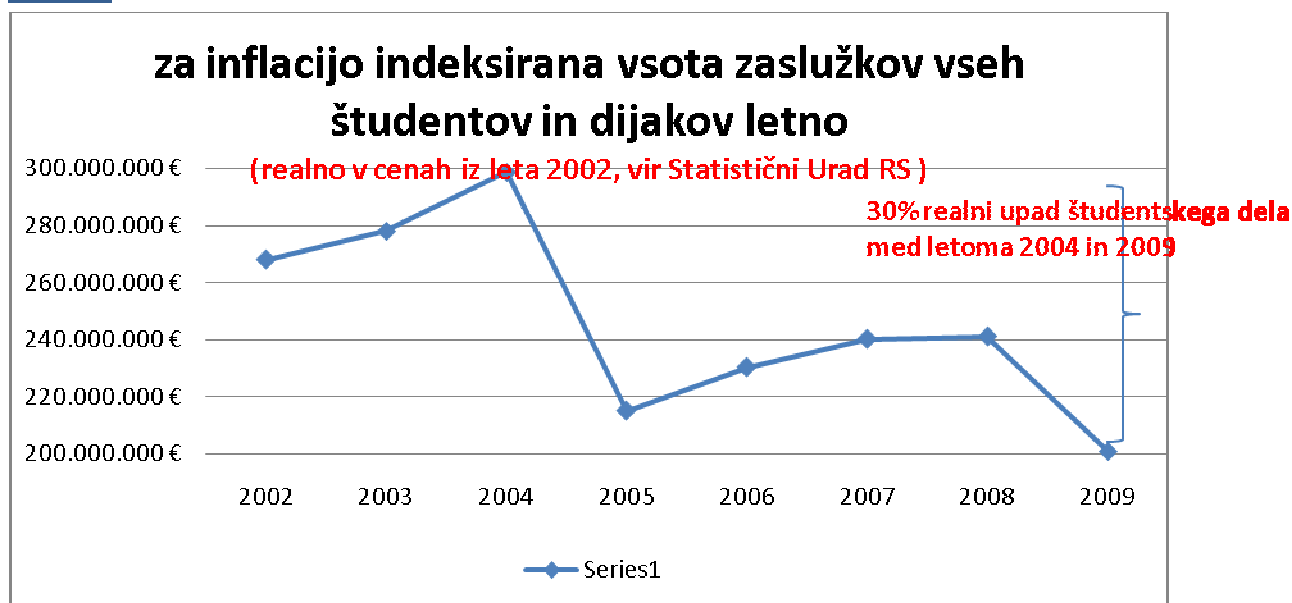
Tabela 1: VSOTA ZASLUŽKOV DIJAKOV IN ŠTUDENTOV V LETIH OD 2002 DO 2008: REALNO IN NOMINALNO

Vsota vseh letnih zasluŹkov dijakov in Źtudentov preko vseh ŹŠ (REALNO v cenah iz leta 2002)		Vsota vseh letnih zasluŹkov dijakov in Źtudentov preko vseh ŹŠ (NOMINALNO)	
2002	268.048.340 €	2002	268.048.340 €
2003	278.052.254 €	2003	303.219.470 €
2004	298.643.810 €	2004	341.697.724 €
2005	215.166.267 €	2005	253.434.943 €
2006	230.303.170 €	2006	280.174.172 €
2007	240.075.723 €	2007	303.893.320 €
2008	241.101.317 €	2008	338.150.515 €
2009	200.970.000 €	2009*	303.000.000 €

* ocena

Vir: lasten po podatkih MDDSZ⁴.

Prikaz 1: PRIKAZ GIBANJA REALNEGA OBSEGA ŹTUDENTSKEGA DELA OD LETA 2002 DO 2009

Vir: Gradivo ŹOS.

UPADANJE PANOGE ŹTUDENTSKEGA DELA

Panoga je Źe »naravno« nagnjena k upadanju iz sledeĉih razlogov:

- **demografski uĉinki** (upadanje Źtevilĉnosti mlade populacije)
- **bolonjska reforma** terciarnega izobraŹevanja (veĉja Źtudijska obremenjenost)
- podraŹitev dejavnosti

⁴ Gradivo MDDSZ: Pregled poloŹaja Źtudentske populacije v Sloveniji - predlog za obravnavo, Źt. dokumenta 11014-9/2009/2 z dne 10.04.2009, <http://www.nanosoft.si/update/public/Polozaj-studentov-vlada-2009.doc>.

- potencialna uvedba enotne evidence vpisov, posledično manj fiktivno vpisanih
- zmanjšanje števila absolventov, ki delajo preko agencij, kot posledica ukrepov predlaganih v tem dokumentu.

2. PREDSTAVITEV UREDITVE ŠTUDENTSKEGA DELA IN MALEGA DELA

Naš predlog:

- predlagamo **OHRANITEV SISTEMA ŠTUDENTSKEGA DELA** za redne in izredne študente ter redne dijake **z izboljšavami**,
- predlagamo **UVEDBO SISTEMA MALEGA DELA ZA UPOKOJENCE TER BREZPOSELNE** po vzoru predloga MDDSZ, **z nekaj spremembami**.

Tabela 2: PREDSTAVITEV UREDITVE ŠTUDENTSKEGA DELA IN MALEGA DELA

	ŠTUDENSKO DELO	MALO DELO
PORABNIKI SISTEMA	<ul style="list-style-type: none"> - redni študenti - izredni študenti - redni dijaki 	<ul style="list-style-type: none"> - upokojenci - brezposelni do 26 let (izredni dijaki, ostali mladi brezposelni) - brezposelni nad 26 let
ČASOVNE OMEJITVE	NI časovne omejitve v urah ali mesečnem zaslužku	730 ur (omejitev po vzoru predloga MDDSZ)
OMEJITVE ZASLUŽKA 1	NI omejitve zaslužka, razen dohodninske omejitve	plačilo v koledarskem letu ne sme presegati višine minimalne letne plače iz preteklega leta (omejitev po vzoru predloga MDDSZ)
OMEJITEV ZASLUŽKA 2 - DOHODNINA	<p><u>Neobdavčeno:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - do 6744€ + 10 % normiranih stroškov - študentsko delo + štipendija = letno NE presega zneska ocene življenjskih stroškov (562 € x 12 mesecev = 6744€ + 10% NS) <p><u>Obdavčeno:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - kar presega 6744€ (+10 %NS), se obdavči po dohodninski lestvici - zgornje omejitve NI - skladno z zaslužki se viša obdavčitev 	/
DAVČNA OBREMENITEV	Koncesijska dajatev (12 %)	X % Prispevek za PIZ

IN KONCESIJSKA OBREMENITEV	<ul style="list-style-type: none"> - 4,5 % ŠOS - 3 % Javni sklad za razvoj kadrov in štipendije - 4,5 % posrednik dela <p>Dodatna koncesijska dajatev (2%)</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1 % izgradnja študentskih domov - 1 % izboljšanje pogojev študija <p>Posebna koncesijska dajatev (npr. 1 %)</p> <ul style="list-style-type: none"> - sheme spodbujanja zaposlovanja mladih diplomantov <p>Prispevki za PIZ (1 %)</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1 % za osebni pokojninski varčevalni račun <p>SKUPAJ = 16 % + DDV (3,2 %) = 19,2 %</p>	<p>X % Prispevek za ZZZS</p> <p>4,5 % Posrednik dela - agencija</p> <p>X % Prispevek za prejemnike:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pri upokojencih: na ZDUS - pri brezposelnih do 26 let: npr. na Mladinski Svet Slovenije - pri brezposelnih nad 26 let: na ZRSZ za ukrepe APZ za brezposelne osebe <p>SKUPAJ = 25 %</p>
OBLIKA DELA	na napotnico	na napotnico
POSREDNIK DELA	agencije za začasna dela, ki pridobijo koncesijo pri MDDSZ	agencije za začasna dela, ki pridobijo koncesijo pri MDDSZ
UTEMELJITEV RAZLIK	<p>Študentje nimajo:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ČASA (študirajo) - DENARJA (le 21 % jih ima štipendijo, povprečna državna štipendija je 180 €) - JIH JE MANJ (114.391 študentov + 84.491 dijakov) 	<p>Upokojenci in brezposelni imajo:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ČAS - DENAR (upokojenci – pokojnino pribl. 550 €; brezposelni – denarna nadomestila oz. denarno socialno pomoč) - JIH JE VELIKO VEČ (95.000 brezposelnih + 550.000 upokojencev)

3. ZAKAJ NE MALO DELO ZA DELO ŠTUDENTOV

Sistemska mora reforma **obravnavati študentsko delo (študente in dijake) in malo delo (upokojence in brezposelne) LOČENO**, saj so izhodišča populacij različna:

- upokojenci in brezposelni že imajo nek **stalen, zagotovljen vir dohodka** (pokojnina oziroma denarno nadomestilo ali denarna socialna pomoč), več kot polovica študentov pa si tak vir dohodka zagotovi šele s svojim delom, saj štipendijo jih prejema 21,49 % študentov;
- **sredstev za štipendije bo manj**, ker bi velikost panoge upadla zaradi novih omejitev (časovno, zneskovno), podražitve dela (uvedba prispevkov in znižanje urnih postavk), bolonjske prenove terciarnega izobraževanja (večja študijska obremenjenost), uvedbe enotne evidence vpisov (manj fiktivno vpisanih) in demografskih učinkov (upadanje številčnosti mlade populacije);
- fleksibilna ureditev študentskega dela v Sloveniji se kaže kot učinkovita in primerna za družbeno-socialno skupino dijakov in študentov, katerih primarni cilj ni delo, ampak študij, vendar ga zaradi različnih motivov (eksistenčna nuja, izkušnje in networking, delo za višji standard ali zaradi zgolj golo preživetje...) dopolnjujejo s tovrstnim delom;
- to obliko fleksibilnega dela bi bilo smiselno na podoben način omogočiti tudi družbeno-socialni skupini upokojencev, katerih motiv za delo pa je vseeno nekoliko drugačen od dijakov in študentov. Izobraženi upokojenci z vrsto let delovnih izkušenj in mnogi še zelo vitalni, bi še dodatno izrivali mlade, neizkušene, predvsem pa diplomante, ki prvič iščejo zaposlitev. Prav tako bi bilo to obliko fleksibilnega dela smiselno omogočiti tudi družbeno-socialni skupini brezposelnih, vendar pod drugačnimi pogoji kot študentom. Njihov glavni motiv za malo delo je namreč prehod v redno zaposlitev, njihova glavna dejavnost pa iskanje zaposlitve. Za upokojence in brezposelne je [predlog Zakona o malem delu](#) sprejemljiva rešitev, ki omogoča pridobitev dodatnega zasluga in ponovno socialno vključenost ter za brezposelne predstavlja most do redne zaposlitve.

4. PODROČJA IZBOLJŠAV SISTEMA ŠTUDENTSKEGA DELA

4.1 Dvig standardov delovanja »AGENCIJ ZA ZAČASNA DELA«

1. Ažurnost nakazil zaslužkov - najmanj 50% zaslužkov mora biti nakazanih najkasneje prvi delovni dan po vračilu napotnice

Posamezni študentski servisi nakazujejo več kot 90% nakazil isti ali najkasneje naslednji dan po prejemu izpolnjene napotnice. Storitev »zalaganja/akontiranja/ kreditiranja zaslužkov« se je razvila v dolgoletnem ostrem konkurenčnem boju med servisi. Zanj so potrebni dobra programska oprema, specifično znanje s področja finančnega poslovanja in ustrezno velik kreditni potencial. Zakonodajalec mora predpisati, da mora biti najmanj 50% zaslužkov nakazanih takoj po zaključku dela. S tem se študentom omogoči, da se lahko takoj po zaključenem delu posvetijo študiju in ne izterjavi svojega zaslužka.

2. Infrastrukturni in kadrovske standardi za opravljanje dejavnosti

Prostorski pogoji, ki jih določa sedanji pravilnik, so lahko ohlapnejši, ker se dejavnost v veliki meri že opravlja preko informacijske in komunikacijske tehnologije (IKT).

Kadrovske pogoji: osebe, ki opravljajo dejavnost posredovanja del in zaposlitev morajo imeti najmanj VI. stopnjo izobrazbe in opravljen izpit za kadrovske delavce na ZRSZ. Zaradi spremljanja trendov trga dela je smiselno **določiti minimalno letno število ur dodatnih izobraževanj**. Administrativno osebje potrebuje najmanj V. stopnjo izobrazbe. Obveznost opravljanja strokovnega izpita za delavce na področju zaposlovanja (66b. čl. ZZZPB).

3. Garancija za resnost in pravilnost delovanja agencije za začasna dela

Vsaka agencija za začasna dela na posebnem računu pri MDDSZ ob sklenitvi koncesijske pogodbe deponira pavšalni znesek ali predloži bančno garancijo, ki se ji vrne po prenehanju opravljanja dejavnosti, če je dejavnost opravljala brez kršitev in je po končanju opravljanja dejavnosti poplačala vse svoje obveznosti do države, prejemnikov koncesijske dajatve in svojih uporabnikov. Višina pavšalnega zneska se določi s pravilnikom (zakonom), ki določa pravila delovanja bodočih agencij za začasna dela, **na primer v višini povprečnega mesečnega prihodka agencije iz preteklega leta**.

4.2 Dolžnost varovanja iskalcev del pred plačilno nedisciplino delodajalcev s strani agencij za začasna dela

Med najpomembnejše naloge agencij za začasna dela sodi varovanje dijakov, študentov, upokojujencev in brezposelnih pred neplačili njihovih delodajalcev. Študentski servisi že danes

uspešno varujejo dijake in študente pred plačilno nedisciplino, ki je v našem gospodarstvu in negospodarstvu zelo velika.

1. Minimalni standard izterjave neplačnikov

- Trije pisni opomini in večkratno telefonsko opominjanje neplačnika v roku prvih 30 dni po valuti,
- obveznost sodne vložitve izvršbe na račun dolžnika, na nepremičnine in drugo njegovo premoženje v roku 60 dni po valuti,
- urgiranje v primeru sodnih zamud, zalaganje sodišča z dodatnimi dokazi, aktivno pospeševanje sodne izterjave, udeleževanje sodnih mediacij,
- vlaganje nadaljnjih pravnih sredstev, kot so rubež, izvršba na delež in premoženje družbenika...

2. Obveznost objave neplačnikov na www.neplacniki.info

Na www.neplacniki.info največji študentski servisi že sedaj redno objavljamo seznam neplačnikov (podatki o podjetjih so objavljeni za 80% vseh dejavnosti), to je podjetij, ki zamujajo s plačili več kot 60 dni po valuti. Na ta način se študenti in dijaki lahko **že predhodno izognejo sodelovanju s slabimi podjetji**, ne glede na to, preko katerega študentskega servisa delo opravljajo.

3. Rizični sklad

Rizični sklad se oblikuje v višini 0,8% od fakturiranega prihodka koncesionarjev. Na ravni dejavnosti je tako za leto 2009 rizični sklad znašal 288.000 € (v celoti ga, skladno [z zakonsko določbo](#)⁵, financirajo agencije–koncesionarji iz svojega 37,5% deleža koncesijske dajatve).

4. Neizdajanje napotnic, neobjavljanje prostih del za neplačnike

Neplačnikom, ki so v sodni izterjavi ali objavljeni na www.neplacniki.info, se ne sme izdajati novih napotnic ali zanje objavljati novih prostih del. **Na ta način bi dobro zavarovali vse iskalce del pred nadaljnjimi zlorabami.**

5. Arbitraža v primeru sporov med iskalcem dela in delodajalcem, reševanje nesporazumov

V primeru nesoglasij med študenti in podjetji že danes študentski servisi posredujejo kot arbitri. Cilj je poiskati rešitev, ki je sprejemljiva za obe strani, brez sodnega reševanja spora. Pri usmerjanju komunikacije ostajamo nepristranski, vendar opozarjamo na pravice in dolžnosti tako študenta kot delodajalca. Študent oziroma dijak in delodajalec se v postopek vključita prostovoljno. V letu 2008 je bilo opravljenih približno 2.000 arbitraž, več kot 90 odstotkov je bilo uspešno rešenih.

⁵ 24. člen Pravilnika o pogojih za opravljanje dejavnosti agencij za zaposlovanje - <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=2006139&stevilka=6050>).

MOŽNE ZAKONODAJNE SPREMEMBE, KI BI SISTEM ŠE IZBOLJŠALE:

1. **Dopolnitev pravnega položaja študenta, dijaka, upokojenca in brezposelnega, ki opravlja študentsko ali malo delo** tako, da bo po prioriteti poplačil v primeru stečaja njegovega delodajalca, izenačen po vrstnem redu poplačil iz stečajne mase, z zaposlenimi v rednem delovnem razmerju.
2. **Inšpektorjem za delo se podeli pristojnost**, da lahko od delodajalca zahtevajo izpolnitev in vračilo napotnice v primeru, ko se na inšpektorat obrne študent, dijak, upokojenec ali brezposelni in predloži četiri izvod napotnice, ki jo je ob pričetku dela potrdil delodajalec.

4.3 Povečan nadzor

Za izboljššan nadzor nad delom študentov, dijakov, upokojencev, brezposelnih, njihovih delodajalcev in agencijami za začasna dela (sedanji študentski servisi) je potrebno vzpostaviti naslednje ukrepe:

1. **Skupna e-evidenca vpisanih oseb na javno veljavne izobraževalne ustanove** *(izvajalci, vpisani v razvid javno veljavnih programov vzgoje in izobraževanja)*

Gre za zlorabe statusa študenta ali (izrednega) dijaka, ko se posamezniki vpišejo na srednje, visoke, višje šole... samo zato, ker jim status omogoča razne ugodnosti, med drugim tudi delo preko študentske napotnice (tako imenovani **fiktivni vpisi**). Na primer MVZT ali MŠŠ bi vodil e-evidenco vseh (izrednih) dijakov in študentov tako, da se mladi ne bi mogli nenadzorovano prepisovati iz ene izobraževalne ustanove na drugo. Ta evidenca bi služila kot merilo za ugotavljanje statusa študenta/dijaka namesto sedanjih papirnih potrdil o statusu. Status se lahko zato nadzira ažurno, v realnem času.

Vse izobraževalne ustanove naj posredujejo informacijo o pridobitvi, stanju ali prenehanju statusa posameznega dijaka ali študenta v skupno bazo. Vsi ponudniki ugodnosti (študentski boni, študentsko delo, LPP, študentski domovi, mobilni operaterji, banke...) lahko iz te baze pridobijo informacijo o tem, ali je določena oseba upravičena do posamezne ugodnosti oziroma pravice ali ne. S tem se onemogoči zlorabe in poneverbe.

2. **Dnevno poročanje agencij za začasna dela Inšpektoratu RS za delo**

Agencije za začasna dela naj Inšpektoratu RS za delo dnevno sporočajo podatke o delavcu, delodajalcu, času in kraju dela, vrsti dela... Poročanje naj poteka izključno v elektronski obliki, sicer nadzor zaradi obilice napotnic, podatkov in dinamike tovrstnega dela, sploh ni možen. DURS je takšen sistem e-poročanja leta 2005 že imel vzpostavljen, iz neznanih razlogov pa je bil leta 2006 ukinjen.

3. Dodatna finančna sredstva za delovanje Inšpektorata RS za delo

Vsaka agencija za začasna dela letno plačuje koncesijo dajatev (na primer 5.000 €). Sredstva se namenijo postavki državnega proračuna, iz katere se financira delovanje Inšpektorata RS za delo. To bi omogočilo večje število inšpektorjev za delo in boljši nadzor nad delom dijakov, študentov, upokojenecv in brezposelnih, njihovih delodajalcev ter agencij za začasna dela.

4. Višje denarne kazni za kršitelje

Višje denarne kazni za kršitelje (dijake, študente, upokojence, brezposelne, delodajalce in agencije za začasne zaposlitve). V primeru ugotovljenih kršitev se kršitelja sankcionira z višjimi denarnimi kaznimi, kot sedaj, še vedno pa morajo biti sorazmerne s težo prekrška.

4.4 Spodbude za zaposlovanje mladih diplomantov

Mladi diplomanti, še posebej tisti iz suficitarnih študijskih smeri, po katerih ni zadostnega povpraševanja, so ranljiva skupina na trgu dela in ji moramo posvetiti več pozornosti in ukrepov. Sistem študentskega dela bi se lahko po načelu medštudentske solidarnosti dodatno obdavčil s **posebno koncesijsko dajatvijo v višini na primer 1 %**. Denar bi namenili **dvema ukrepoma** - za pomoč mladim diplomantom s **subvencioniranjem 1. zaposlitve** in za **pomoč mladim diplomantom pri samozaposlitvi**.

SHEME:

1. SHEMA: DIPLOMANTI – SUFICITARNI

Cilj: vključitev mladih diplomantov suficitarnih študijskih smeri v subvencionirano zaposlitev za 9 mesecev.

Aktivnosti:

- prijava absolventov/študentov **suficitarnih** študijskih smeri na ukrep (preko kariernih centrov, Zavoda RS za zaposlovanje...),
- subvencija za zaposlitev diplomanta s suficitarnim poklicem za 9 mesecev.

Ciljne skupine:

- delodajalci v RS, ki bodo za 9 mesecev zaposlili diplomanta, poudarek na zaposlovanju v nevladnem sektorju,
- diplomanti, ki so zaključili vsaj VI. ali VII. stopnjo izobrazbe oziroma vsaj 1. ali 2. bolonjsko stopnjo,
- diplomanti, vključeni v zaposlitev, imajo poklic, ki se uvršča med suficitarne poklice.

Načrtovana sredstva / osebo	Skupaj
Subvencije za zaposlitev (333€ x 9 mesecev)	3.000€ na 1 diplomanta
Za vključitev 900 diplomantov letno	2.700.000€ za 900 diplomantov

SIMULACIJA pri obsegu panoge, kot je danes:

Skupno na primer: 2,7 mio € za vključitev 900 diplomantov letno.

2. SHEMA: SAMOZAPOSLOVANJE – SUBVENCija ZA SAMOZAPOSLITEV

Cilj: pomoč pri samozaposlitvi in subvencija za samozaposlitev mladih diplomantov/šudentov tik pred diplomo.

Aktivnosti:

- pomoč pri samozaposlitvi,
- subvencija za samozaposlitev.

Ciljna skupina:

Absolventi VI. in VII. stopnje izobrazbe oziroma 1. in 2. bolonjske stopnje tik pred diplomo, ki se odločijo za eno od oblik samozaposlitve in, ki pred samozaposlitvijo diplomirajo.

Pogoji za pridobitev:

- prijava v evidenco za absolventa, ki bi se rad samozaposlil (novoustanovljena kategorija),
- zaključek študija oziroma diploma v roku 6 mesecev.

Načrtovana sredstva / osebo	Skupaj
4.500€ nepovratnih sredstev subvencije	4.500€ enkratnih sredstev za eno osebo
Za vključitev 65 diplomantov	292.500€ za vključitev 65 diplomantov

SIMULACIJA pri obsegu panoge kot je danes:

Skupno na primer: 292.500€ za samozaposlitev 65 diplomantov letno.

SKUPNO ZA OBA UKREPA:

Mladi diplomanti	2.700.000€ - vključitev 900 diplomantov letno
Samozaposlitev	292.500€ - samozaposlitev 65 diplomantov letno
<u>SKUPNO ZA OBA UKREPA</u>	<u>2.992.500€ ≈ 3 mio €</u>

4.5 Vplačevanje v osebni pokojninski varčevalni račun in pravica do odkupa delovne dobe

1. Višja obremenitev študentskega dela s prispevki naj se uvede **postopoma in v zmerni višini**. Predlagamo, da se uvede dodatno **1 % prispevek**. Previsoka in takojšnja obremenitev bi delodajalce prisilila v prevajitev dodatnega stroška v znižanje urne postavke študentov.
2. **Delovna doba naj dijakom in študentom NE teče AVTOMATIČNO, pripada pa jim pravica do odkupa opravljenih ur študentskega dela, kadarkoli do upokojitve**. Na osnovi odkupa opravljenih ur se lahko upokojijo prej.

3. **Vplačevanje prispevka za PIZ (delodajalec plača dodatno 1% na neto zaslužek študenta) v osebni pokojninski varčevalni račun ali v II. POKOJNINSKI STEBER** (po izboru študenta). S tem študent prevzema odgovornost za lastno naložbeno odločitev za starost. V primeru vplačevanja v prvi pokojninski steber bi jim zaradi prenizkih urnih postavk in tako vplačanih nizkih dohodkov to zniževalo pokojninsko osnovo.

Vplačevanje v osebni pokojninski varčevalni račun bi pomenilo **dve pomembni prednosti oziroma učinka:**

- a) **finančni učinek:** realno privarčevana sredstva za starost,
- b) **pedagoški učinek** varčevanja: sporočilo mladim, da je varčevanje za starost pomembno in, da je na to potrebno misliti že v mladih letih.

Agencije so dolžne ob nakazilu honorarja **sredstva** (prispevek za PIZ) **avtomatično odvesti** v študentov osebni pokojninski varčevalni račun ali izbrani II. pokojninski steber.

4.6 Pomen priznavanja neformalno pridobljenih izkušenj

Za mlade diplomante je pomembno, da **vsaka izkušnja šteje**. Zato je potrebno:

- da se s strani **države sprejme enoten sistem beleženja** (država ga predpiše in priznava), ki je enak za vse in je **primerljiv na mednarodni ravni** (omogoča študijsko in delovno mobilnost),
- da je ta sistem **sprejet in prepoznan s strani delodajalcev**,
- da je sistem **hiter in enostaven** (elektronski).

Tabela 3: PREDLOG SISTEMA

	IZOBRAŽEVANJE	DELO/ZAPOSILITEV
FORMALNO	formalno izobraževanje (šolanje)	formalno delo (redna zaposlitev) po raznih oblikah pogodb in delovnih razmerij
NEFORMALNO	neformalno izobraževanje (seminarji, tečaji, usposabljanja, konference, projekti, interesne dejavnosti, hobiji...)	<i>neformalno delo (prek agencij, avtorskih, podjetniških pogodb in drugih oblik dela -delo na projektih, v organizacijah...)</i>

1. **Za formalni del** že obstaja dobro beleženje ter prepoznavanje sistema.
2. **Pri neformalnem delu** pa je bistveno, da se vzpostavi nov sistem.
 - **Pri spektru NEFORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA** je pomembno, da sistem omogoča študentu, da te izkušnje beleži in, da so potrjene, vendar jih lahko delodajalcu predloži po lastni presoji.

- ***Poudarek je na spektru beleženja NEFORMALNEGA DELA. Pomembno je, da so tudi neformalna dela zabeležena v sistemu. Ključnega pomena je, da je ta sistem prepoznan s strani delodajalcev in, da se neformalne delovne izkušnje beležijo za vse študente.***

V sedANJI dobi informatike je **elektronski sistem beleženja** realno dosegljiv cilj. Mreža/informacijska podpora se lahko vzpostavi na podlagi elektronskih baz, ki jih že imajo agencije za začasna dela. Skozi **koncept vseživljenjskega učenja** pa se odpira tudi potreba po vzpostavitvi sistema beleženja neformalnih izkušenj za ostalo populacijo (zaposlene...).

Tabela 4: ELEKTRONSKI SISTEM ZA BELEŽENJE NEFORMALNEGA DELA OZ. ZAPOSILITEV

	VSEBINA	VPISNIK (KDO VPISUJE)
AVTOMATSKI DEL	Vsebuje opis dela in pridobljene kompetence. Poenoten pri vseh Agencijah za posredovanje začasnih del (šifrant del). Avtomatično. Enako za vsa dela iste vrste.	Vpisuje Agencija za posredovanje začasnih del na podlagi naročenega dela (napotnice) oziroma potrebe po delu s strani delodajalca.
ODPRTI DEL	Dopolnitev in razširitev osnovnih delovnih nalog in pridobljenih kompetenc z dodatnimi.	Vpisuje študent in mu delodajalec potrdi oziroma vpisuje delodajalec za študenta.

4.7 Vseživljenjska karierna orientacija – VKO

Tako mladim kot ostali populaciji je potrebno ponuditi celostno in vseživljenjsko karierno orientacijo. »Karierna orientacija zajema dejavnosti, ki nudijo pomoč posamezniku pri izbiri izobraževanja, usposabljanja, poklica in uresničevanja kariernih ciljev. Učinkovita karierna orientacija pri tem predstavlja vez med izobraževanjem in delom«. ⁶

Mladim je potrebno nuditi celostno karierno svetovanje in individualno načrtovanje že v procesu primarnega in sekundarnega izobraževanja. Potrebno pa ga je okrepiti ter nato konstantno vzdrževati in širiti v procesu terciarnega izobraževanja in pri vstopu na trg dela, kasneje pa s konceptom vseživljenjskega učenja še skozi nadaljnjo kariero.

Z vseživljenjsko karierno orientacijo in s priznavanjem izkušenj se **v temelju rešuje problem zaposlovanja mladih**, ki posledično pripelje do **zmanjšanja potrebe po študentskem delu**. To je

⁶ Niklanović, Saša. 2009. *Povzetek strokovnih podlag za izgradnjo systemskega pristopa k vseživljenjski karierni orientaciji v okviru operativnega programa razvoja človeških virov 2007 – 2013*. Ljubljana: Kadis.

celovit pristop v primerjavi z omejitvami in prepovedmi, ki so preživet način in vodijo v izogibanje omejitev, vse dokler v temelju obstaja potreba po delu.

Pomembno je tudi, da se v Sloveniji uvede nacionalno ogrodje kvalifikacij **po vzoru Evropskega ogrodja kvalifikacij**.

5. OMEJITVE SISTEMA ŠTUDENTSKEGA DELA

Dohodnine prost je zgolj prejemek do 562 €/mesec oz. 6.744€/LETO (+10% normiranih stroškov), kolikor je ocena minimalnih stroškov za preživetje v Sloveniji, in sicer ne glede na vrsto prejemka – štipendija ali zaslužek iz študentskega dela.

Nad tem zneskom se plačuje dohodnino. **Ni omejitev v urah ali mesečnem zaslužku!** Omejitev v urah ni smiselna, ker bodo delodajalci in iskalci, da bi zaobšli to določbo oziroma prikazali ustrezno nizek nivo ur, **urne postavke** obračunavali po **nerealno visoki ceni**. Omejitev zaslužka ni smiselna, ker se bodo iskali drugi načini izogibanja tej določbi, ponovno se bo začelo s posojanjem napotnic, izplačevanjem honorarjev na druge, manj obdavčene načine (potni stroški...), del študentskega dela pa bi se **prelil v sivo ekonomijo**.

Neobdavčeni del:

- seštevek: **študentsko delo + štipendija = na letni ravni NE presega zneska ocene življenjskih stroškov študentov,**
- **562 € X 12 mesecev = 6.744 € + 10 % normiranih stroškov.**

Obdavčeni del:

- kar presega **6.744 € + 10 % normiranih stroškov se obdavči z dohodnino skladno z dohodninsko stopnjo,**
- omejitve ni, skladno z zaslužki se viša obdavčitev.

6. MALO DELO

Malo delo je namenjeno **ciljnim skupinam**:

- upokojenci,
- brezposelni do 26 let (izredni dijaki, ostali mladi brezposelni),
- brezposelni nad 26 let.

Omejitve so po vzoru izhodišč MDDSZ o Malem delu:

- časovna omejitev: **730 ur/letno** (365 dni / 7 = 52,1429 tednov x 14 ur tedensko = 730 ur letno),

- omejitev zaslužka: plačilo v koledarskem letu ne sme presegati višine minimalne letne plače v RS iz preteklega leta.

Razlogi za omejitve:

Za razliko od študentov **imajo tako upokojenci kot brezposelni že nek zagotovljen dohodek in imajo na razpolago več časa.**

- **ČAS:**
Upokojenci so v pokoju, brezposelni pa trenutno brez zaposlitve – oboji imajo relativno več časa.
- **DENAR:**
Upokojenci prejemajo pokojnino v višini približno 550€. Brezposelni pa prejemajo denarna nadomestila (prve tri mesece prejemanja 70% in za naslednje mesece pa 60% zavarovančeve povprečne mesečne plače) oziroma denarno socialno pomoč (221,17€ za samsko osebo).
- **ŠTEVILO:**
Kategorija brezposelnih in upokojencev je veliko večja od kategorije študentov in dijakov (95.000 brezposelnih + 550.000 upokojencev).

7. PRILOGE

V drugem, obsežnejšem dokumentu so dodatne utemeljitve, zakaj so naši predlogi dobri, dodatni viri in literatura.